



Nya Spelformer

Presentation av de ny nationella spelformer

Sammanfattning

2010 planerades en central plan för lärande, med utgångspunkt från ett barnrättsperspektiv. Två år senare presenterades den första Spelarutbildningsplanen. Under arbetet med planen diskuterades även spelformer utifrån lärande. Nu har sista "bollen" hamnat på plats. Match och spelform är nu mera viktiga delar av spelarutbildningen. Tanken var att tydliggöra matchens betydelse och skapa förutsättningar för barn att röra bollen oftare, vilket har en positiv påverkan på deras utveckling. De nya spelformerna har tagits fram med hjälp av en projektgrupp från SEF, EFD, distrikt och SvFF. Syftet är att få fler att spela längre och målet är att matchen ska bli ett lär tillfälle för alla som spelar fotboll. Utgångspunkten har varit SvFF:s spelar- och tränarutbildning samt Fotbollens spela, lek och lär (FSSL). Under arbetet framkom det att valet av spelform i förhållande till planens yta och form var en avgörande faktor. Det fanns även anledning att se över de "pedagogiska regler/riktlinjer" som ger barnen ytterligare möjlighet att lära sig idrotten fotboll. Barn och tränare befinner sig ofta i skilda idrottsvärldar, något som påverkar förväntningar och beteenden. Barn vill ha roligt, lära sig saker och ha varierade träningar. Barnets bästa innebär att de får möjlighet att påverka sin egen situation. Det kan handla om att få bestämma något på träningen eller att de upplever matchen som utvecklande, vilket påverkar den självbestämmande motivationen. Spelformer är den sista pusselbiten som skapar en helhet när det gäller spelar- och tränarutbildning. Det handlar om att barnen, i en matchsituation, får tillfälle att röra bollen ofta och utföra flera fotbollsaktioner. Det skapar förutsättningar för ett långsiktigt idrottande. Projektgruppen föreslår fem spelformer (3 mot 3, 5 mot 5, 7 mot 7, 9 mot 9 och 11 mot 11). De fem spelformernas progression gällande yta och antal spelare är analyserad för att bästa lärandesituation ska uppstå. Alla delar i förslaget har prövats och analyserats. För att underlätta analysen och förstärka argumenten har även delar i förslaget filmats. Materialet kommer sedan att användas i information och utbildningssyfte. På de regionala konferenserna blev alla SDF informerade om tillvägagångssättet. De blev erbjudna att delta, i fall det exempelvis finns någon Cup eller manifestation för fotbollen där delar av förslaget kan prövas. När förslaget på spelformer spikats är siktet inställt på ett beslut på svensk fotbolls Representantskap hösten 2017. Nästa år (2017) blir då ett år där förslaget eller delar av förslaget kan prövas, för att sedan 2018 bli ordinarie verksamhet.



Inledning

Match och spelform är viktiga delar av spelarutbildningen i barn- och ungdomsfotboll. I arbetet med nya spelformer har den övergripande tanken varit att bland annat tydliggöra matchens betydelse, planens yta i kombination med antalet spelare. Om barnen får möjlighet att röra bollen ofta och ta många beslut har det en positiv påverkan på deras utveckling av fotbollens färdigheter och deras spelförståelse. Den kombinationen skapar bästa möjliga förutsättningar för passion för fotboll och ett livslångt intresse.

De nya spelformerna har tagits fram med hjälp av en projektgrupp¹, med personer från svensk fotboll. Gruppen representeras av personer från SEF, EFD, distrikt och SvFF.

Syfte

Syftet med projektet Spelformer är att få fler att spela längre.

Mål

Att matchen ska bli ett lär tillfälle för alla barn och ungdomar som spelar fotboll, med utgångspunkt från deras behov och glädje.

Metod

Projektgruppen har arbetat utifrån nationell och internationell beprövad erfarenhet och forskning. Arbetets utgångspunkt har varit SvFF:s spelar- och tränarutbildning samt Fotbollens spela, lek och lär (FSSL).

Bakgrund

Under arbetet med Spelarutbildningsplanen framkom det att valet av spelform i förhållande till planens yta och form var en avgörande faktor när det gäller lärande. Likaså fanns det all anledning att se matchen i barn och ungdomsfotboll som en del av träningen. Planen för lärande ska på ett naturligt sätt bestå av både träning och match, där utgångspunkten är barnens bästa och deras behov.

Det fanns även anledning att se över de "pedagogiska regler och riktlinjer" som ytterligare ger barnen möjlighet att lära sig idrotten fotboll. Här var tanken också att ge bästa tänkbara rekommendationer med utgångspunkt från lärande och barns behov.

I arbetet med spelformer har även kopplingen till tränarutbildningen (TRU) varit oerhört viktig. Spelarutbildningen berättar vad som ska tränas och tränarutbildningen hur det ska gå till och varför.

¹ Projektgrupp – se sid 3.

Sista bollen på plats



I början av 2010 träffades två grupper, med personer från distrikt och SvFF, för att diskutera en central plan för lärande gällande barn- och ungdomsfotboll 6 – 19 år. Samtidigt fick alla SF i uppdrag av RF att genomlysa verksamheten utifrån ett barnrättsperspektiv med utgångspunkt från barnkonventionen. Året efter bildades en projektgrupp med uppgift att skapa en spelarutbildningsplan 6 – 19 år. Uppdraget kom från den dåvarande Fotbollsutvecklingskommittéen. Två år senare, 2013, presenterades Spelarutbildningsplan 1.0 för alla distrikt på en konferens i Upplands Väsby. Ytterligare två år senare, 2015, kom Spelarutbildningsplanen i en förlagsversion. Under arbetet med planen har matchen och spelformer diskuterats utifrån ett lärandeperspektiv. Projektgruppen för "nya spelformer" startade 2014. I år, 2016, har sista "bollen" hamnat på plats, förslaget för "nya spelformer" presenteras.



För barnens bästa

Barn och tränare befinner sig ofta i skilda idrottsvärldar och har olika uppfattningar om vad som är av betydelse, något som påverkar förväntningar och beteenden. Barn vill ha roligt, lära sig saker och ha varierade träningar. Samtidigt vill de att tränarna hjälper dem att vara fokuserade och skapa förutsättningar för lärande. Barnets bästa innebär även att få möjlighet att påverka sin egen situation. Det kan handla om att få bestämma om något på träningen eller att barnen får möjlighet att berätta vad de tycker och tänker – att någon lyssnar på deras åsikter och tar dem på allvar, vilket påverkar den självbestämmande motivationen. Lika viktigt är det att de upplever att matchen är utvecklande.

Spelformer är den sista pusselbiten som skapar en helhet när det gäller spelar- och tränarutbildning. Målet är att alla barn och ungdomar som spelar fotboll ska få möjlighet att uppleva matchen som ett lär tillfälle. Övergripande handlar det om att barnen, i en matchsituation, får tillfälle att röra bollen ofta och utföra flera fotbollsaktioner. Det skapar förutsättningar för ett långsiktigt idrottande. Om barnen får möjlighet att påverka, visa att de kan och känna tillhörighet i laget skapas motivation för att lära sig fotboll och fortsätta spela. Självklart handlar det också om behovet av att få ha roligt och uppleva glädjen i att utvecklas idrottsligt.

Synsättet i spelarutbildningsplanen, där spelformer ingår, utgår från ett barnrättsperspektiv där utgångspunkten är FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen). Det innebär att barnets bästa alltid sätts i första rummet och att deras rättigheter och lika värde är vägledande. Spelarutbildningsplanen tar hänsyn till barns och ungdomars mognadsnivå. Den har anpassats till deras fysiologiska, psykologiska och sociala förutsättningar. Därmed uppfyller spelarutbildningsplanen det som Idrotten vill (Riksidrottsförbundets idéprogram) understryker – att idrott för barn ska vara lekfull och allsidig och bygga på barnens egna behov och förutsättningar samt ta hänsyn till barnens olika utvecklingstakt.

Genom rörelser utvecklas barnen och får förståelse för omgivningen genom sin egen förmåga. Rörelseglädjen spelar en viktig roll för lärandet och utvecklingen av den idrottsliga förmågan. Barn vill naturligt utvecklas och lära sig. En genomtänkt utbildning, med matchen som en del av träningen, ökar förutsättningarna för utveckling och långsiktighet. Antalet spelare, ytan och planens form är av betydelse, både vad gäller utvecklingen av färdigheter och spelförståelse.

Barn leker för att det är roligt, och leken är nödvändig för att barn ska må bra och utvecklas. Leken är barnets värld där de fantiserar och prövar sina begränsningar. Det är genom leken barnen lär sig att hantera olika situationer och utveckla färdigheter, oavsett om det är träning eller match. Det innebär att vi ska skapa bästa möjliga förutsättningar för alla barn att utvecklas i samband med match.

Fem spelformer

Projektgruppen föreslår fem spelformer (3 mot 3, 5 mot 5, 7 mot 7, 9 mot 9 och 11 mot 11). De fem spelformernas progression gällande yta och antal spelare är analyserad för att bästa lärandesituation ska uppstå. Den generellt mindre plan ytan (3, 5, 7 och 9) är till fördel för spelarutbildning och påverkar antalet bollkontakter positivt. Även pedagogiska regler/riktlinjer hjälper ytterligare till och skapar en bra lärsituation. Speltiden har generellt ökat och en speltidsgaranti föreslås, för att alla barn ska få möjlighet att spela match och utvecklas. Sarg/nät är också något som projektgruppen förordar i spelformerna 3 mot 3 och 5 mot 5. Barnen rör bollen oftare, vilket på sikt innebär bättre bollkontroll och spelförståelse. För mer information om de nya spelformerna, se bilaga.

Kopplingen till SvFF:s Spelarutbildningsplan och Tränarutbildning

Utgångspunkten för valet av spelform är bland annat innehållet i SvFF:s Spelarutbildningsplan (SUP). Varje spelform är synkroniserad med de fyra nivåerna i planen. En noggrann analys har genomförts för att varje del i

Nya Spelformer



spelarutbildningsplanen ska ha bästa möjliga förutsättningar med utgångspunkt från lärande. Spelets utveckling och barns utveckling har övergripande varit vägledande i arbetet att hitta spelform och yta.

Även Tränarutbildningen (TRU) har haft stor betydelse under arbetets gång där beskrivning av spelet och kopplingen till träningsinnehåll haft inverkan på olika val. Likaså har lagets metoder och spelarens färdigheter påverkat det slutliga resultatet och då med inriktning på hur.

Analysdel

Alla delar i förslaget har prövats och analyserats under perioden augusti – september. För att underlätta analysen och förstärka argumenten har de flesta delar i förslaget filmats. Materialet kommer även att användas i information och utbildningssyfte.

På de regionala konferenserna, under våren, fanns det representanter från tävling, domare och utbildning. Under konferenserna blev alla SDF informerade om tillvägagångssättet gällande analysfasen. De blev erbjudna att delta, i fall det exempelvis finns någon Cup eller manifestation för fotbollen där delar av förslaget kunde prövats.

Nästa steg

Efter analysfasen ovan är förslaget på "nya spelformer" färdig, och presenterades till Rikskonferensen november 2016 med siktet inställt på ett beslut på svensk fotbolls Representantskap hösten 2017. Nästa år 2017 blir då ett år där förslaget eller delar av förslaget kan prövas, för att sedan 2018 bli ordinarie verksamhet under starka rekommendationer och gäller skarpt från 2019.

Projektgrupp

Eva Hallenfeldt-Ahlin	EFD
Anna-Karin Broström	Jämtland/Härjedalens Fotbollförbund
Lotta Hellenberg	Västmanlands Fotbollförbund
Annelie Norén	Stockholms Fotbollförbund
Anna Nyström	Svenska Fotbollförbundet
Patrik Gustafson	Göteborgs Fotbollförbund
Peter Wennberg	SEF
P-O Carlsson/Mikael Lindgren	Västergötlands Fotbollförbund
Åke Kallenberg	Svenska Fotbollförbundet
Ramin Kiani	Svenska Fotbollförbundet
Jonas Gradin	Svenska Fotbollförbundet
Mika Sankala	Svenska Fotbollförbundet
Peter Brusvik	Svenska Fotbollförbundet

Mika Sankala
Utbildningsavdelningen
Projektledare spelformer